

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs VI. Vtrum esse caput Ecclesiæ sit proprium Christo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

Suarez
distinctione
reducitur.

distinctione utitur Suarez. *disp. 23. sect. 2.* Huius enim distinctionis falsitas patet ex dictis. Cum enim gratia capitis ut sic, ordinetur ad alios quibus gratia cōicatur, eandem omnino gratiam esse necesse est, qua caput in esse capitis constituitur, & qua elicit actiones gratiæ communicatiuas.

Tertio sequitur Vasq. *disp. 49. cap. 3.* absque sufficienti ratione mirari, quod Theologi gratiæ vnionis omnino attribuerint nomen gratiæ capitalis. Quamuis enim tota virtus, efficacia & dignitas meritorum Christi, ratione cuius influxum gratiæ deriuat in membra, sit ex gratia vnionis, à qua etiam oritur ipsa gratia habitualis, opus tamen ut meritorium formaliter & essentialiter ex habituali gratia prædicto modo sumpta, tanquā ex proximo & formali principio deriuatur. cum itaque dignitas & efficacia illa moralis sit modus quidam operis meritorij in ipsum ex vnionis gratia media habituali gratia deriuatus, consequens est ut nomen & ratio gratiæ capitalis propriæ & formaliter conueniat gratiæ habituali, ex qua proxime meritorium opus elicitur cum prædicto modo, videlicet infinita dignitate, quæ ex vnione in gratiā habitualem & ex gratia habituali in opus eius meritorium deriuatur. His adde gratiam capitis eiusdem esse rationis cum gratia membrorum; sicut in naturalibus vita capitis eiusdem est rationis cum vita membrorum; ut patet ex præcedentium articulorum doctrina.

Videnda sunt, quæ scribit Caietanus circa responsiones ad primum & secundum argumen. & post eum Suarez in *com. circa respons. ad 1.*

ARTICVLVS VI.

Utrum esse caput Ecclesiæ sit proprium Christo.

Inf. 27. ca.
& ver. 9.
29. art. 4. c.
Et 1. Cor. 11.
c. 3.

AD sextum sic proceditur. Videtur, quod esse caput Ecclesiæ non sit proprium Christo. Dicitur enim 1. Reg. 15. Cum esses paruulus in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es. Sed vna est Ecclesiā in nouo, & veteri Testamento. Ergo videtur, quod eadem ratione aliquis alius homo præter Christum poterit esse caput Ecclesiæ.

Præterea: Ex hoc Christus dicitur esse caput Ecclesiæ, quod gratiam influit Ecclesiæ membris. Sed etiam ad alios pertinet gratiam alius præbere: secundum illud Ephes. 4. Omnis sermo malus ab ore vestro non procedat: sed si quis bonus est ad adificationem fidei, ut det gratiam audientibus. Ergo videtur, quod etiam alij quam Christo competat esse Ecclesiæ caput.

Præterea: Christus ex eo, quod præest Ecclesiæ, non solum dicitur caput, sed etiam pastor, & fundamentum Ecclesiæ. Sed non sibi solum Christus retinuit nomen Pastoris secundum illud 1. Pet. 5. Cum apparuerit princeps Pastorum, percipietur immarcescibilem gloria coronam. Nec etiam nomen fundamenti: secundum illud Apoc. 21. Murus ciuitatis habens fundamenta duodecim; ergo videtur, quod nec etiam nomen Capitis sibi soli retinuit.

Sed contra est, quod dicitur Col. 2. Caput Ecclesiæ est, ex quo corpus per nexus, & cōiunctiones subministratum, & constructum, crescit in augmentum Dei. Sed hoc soli Christo conuenit. Ergo solus Christus est caput Ecclesiæ.

Respondetur dicendum, quod caput in alia membra influit dupliciter. Vno modo quodā intrinseco influxu: prout scilicet virtus motiua, & sensitiva, à capite deriuatur ad cetera membra. Alio modo secundum quandam exteriorē gubernationem: prout scilicet secundum visum, & alios sensus, qui in capite radicantur, dirigitur homo in exterioribus actibus. Interior autē influxu gratiæ, non est ab aliquo nisi à solo Christo; cuius humanitas ex hoc, quod est diuinitati cōiuncta, habet virtutem iustificandi. Sed influxus in membra Ecclesiæ quantum ad exteriorē gubernationem, potest alius conuenire, & secundum hoc aliqui alij

possunt dici capita Ecclesiæ: secundum aliud Amos 6. Optimates capita populorum. Differenter tamen à Christo: primo quidem quantum ad hoc, quod Christus est caput omnium eorum, qui ad Ecclesiam pertinent, secundum omnem locum, & tempus, & statum: alij autem homines dicuntur capita, secundum quadam specialia loca, sicut Episcopi suarum Ecclesiarum: vel etiam secundum determinatum tempus, sicut Papa est caput totius Ecclesiæ, scilicet tempore sui pontificatus: & secundum determinatum statum, prout scilicet sunt in statu viatoris. Alio modo, quia Christus est caput Ecclesiæ propria virtute, & auctoritate. Alij vero dicuntur capita, in quantum vicem gerunt Christi: secundum illud 2. ad Corinth. 2. Nam, & ego quod donauit, si quid donauit propter vos in persona Christi, & secundum illud secunda ad Cor. 5. Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos.

Ad primum ergo dicendum, quod verbum illud intelligitur, secundum quod ratio capitis consideratur ex exteriori gubernatione: prout dicitur Rex caput regni sui.

Ad secundum dicendum, quod homo non dat gratiam interius infundendo, sed exterius persuadendo ad ea, quæ sunt gratiæ.

Ad tertium dicendum, quod sicut Aug. dicit super Ioa. Tract. 45. Si prepositi Ecclesiæ pastores sunt, quomodo vnus pastor est, nisi quia sunt illi omnes vnus membra pastores: Et similiter alij possunt dici fundamenta, & capita, in quantum sunt vnus capitis, & fundamenti membra. Et tamen, sicut August. ibidem dicit pastorem esse dedit membris ius: ostium vero nemo nostrum se dicit: hoc sibi ipse proprium tenuit. Et ideo, quia in ostio importatur principalis auctoritas, in quantum ostium est, per quod omnes ingreditur in domum: & ipse solus Christus est, per quem accessum habemus in gratiam istam, in qua stamus. Per alia vero nomina prædicta potest importari auctoritas, non solum principalis, sed etiam secundaria.

Sensus questii.

TITVLVM explicat optime Caietanus.

Forma Textus.

PRÆMISSA vna distinctione respondetur questio duabus conclusionibus.

Distinctio est: Caput in alia membra influit dupliciter: Vno modo, quodam intrinseco influxu, prout scilicet virtus motiua & sensitiva à capite deriuatur ad cetera membra: Alio modo secundum quandam exteriorē gubernationem, prout scilicet secundum visum & alios sensus, qui in capite radicantur, dirigitur homo in exterioribus actibus.

PRIMA CONCL. quæ implicite tantum habetur in textu, est: Esse caput Ecclesiæ secundum interiorē influxum est proprium Christo. Probatur: quia interior influxus gratiæ non est ab aliquo sed solum à Christo; ergo. Antecedens probatur: quia humanitas Christi ex hoc, quod est diuinitati cōiuncta, habet virtutem iustificandi: ergo.

SECUNDA CONCL. Esse caput Ecclesiæ secundum exteriorē gubernationem est commune Christo, & alijs, differenter tamen. Prima pars huius conclusionis probatur ex diuina scriptura Amos 6 dicente: Optimates capita populorum. Secunda pars probatur afferendo duplicem differentiationem: Quarum vna est secundum extensionem, vel restrictionem quo ad tempus aut locum aut statum. Nam Christus est caput omnium eorum, qui ad Ecclesiam pertinent secundum omnem locum & tempus & statum, scilicet viæ & termini. Alij autem homines dicuntur capita secundum quadam specialia loca, sicut Episcopi suarum Ecclesiarum, vel etiam secundum determinatum tempus & c. prout in textu. Altera differentia est secundum virtutē & auctoritatem propriam aut vicariam. Nam Christus est caput

caput Ecclesiae propria virtute & autoritate; alij vero dicuntur capita, inquantum vices gerunt Christi, quod probatur autoritate Apostoli. 2. Cor. 2. & 5. ut patet in textu.

Expositio Textus.

MOVET Mediana duas dubitationes, alteram circa primam, & alteram circa secundam conclusionem D. Tho. quibus optime satisfacit. Vide etiam, quae breuiter circa eandem dubitationes scribunt Val. & Suar. *super hoc art.* & ante eos Ioannes de Turrecremata, lib. 1. de Ecclesia, cap. 52. ubi notat nomen capituli dupliciter dici, scilicet communiter & proprie: & priori quidem modo dupliciter (inquit) sumitur: Vno modo prout dicitur solam excellentiam perfectionis: & hoc modo omne, quod est nobilissimum & perfectissimum in quacunque natura dicitur caput: sicut Leo in animalibus. Alio modo, prout solam dicitur rationem principii, & hoc modo omne principium viae dicitur caput viae, & fons dicitur caput fluminis: & eadem ratione tota Trinitas dicitur caput Christi, quatenus homo est: quoniam ex ea veluti ex primo ac plenissimo fonte deriuatur omnia dona in humanitate Christi, & ideo prima Cor. 11. dicitur *Caput Christi Deus*: & hoc eodem modo dicitur Deus & tota Trinitas caput Ecclesiae: quoniam ab ipsa fonte deriuatur omnis influentia deriuatur. Secundo dicitur (ut ait idem author) caput proprie, prout scilicet cum ratione principii dicitur uniformitatem naturae cum eo, cuius est caput: & hoc modo (inquit) soli Christo conuenit esse caput Ecclesiae: Quod verum est, non tamen quatenus dictio *solus* excludit patrem & Spiritum sanctum, quibus hoc modo non competit hoc nomen capituli: sed etiam quatenus eadem dictione *solus* excluduntur ceteri homines: nullus enim hominum est primum principium eorum donorum spiritualium, quae ceteris hominibus communicantur: nec ullus est hominum, qui moralem scilicet, per merita condigni, aut physicam in alios habeat influentiam, nisi ad modum instrumenti separati. Vide etiam eundem authorem in secundo libro eiusdem summi, c. 20. ubi ex multis Sanctorum dictis probat Petrum recte caput Ecclesiae nuncupari.

Circa respons. ad 3. vide ea quae scribit idem author in eodem lib. 2. cap. 17. & 19. ubi probat & aduersus haereticos defendit Petrum recte dici fundamentum Ecclesiae: quod de omnibus etiam Apostolis diuina scriptura testatur dicens Apoc. 21. *Et murus Civitatis habens fundamenta duodecim*, & in ipsis duodecim nomina Apostolorum, & Agni. Singulari tamen quodam modo Petro inter Apostolos conuenit nomen fundamenti, de quo Turrecremata in allegariis tribus capitulis satis copiose dissecit. Agit hic Alvarez de merito Christi a disp. 42. v. 3. ad 50. inclusivae: sed harum disputationum propria sedes est infra q. 19. a. 3. & 4.

ARTICVLVS VII.

Utrum Diabolus sit caput omnium malorum.

infra a. 9. c. **A**D septimum sic proceditur. Videtur, quod Diabolus non sit caput malorum. Ad rationem enim capituli pertinet, quod influat sensum, & motum in membra: ut dicitur quaedam glossa super illud ad Ephes. 1. *Ipsam dedit caput*, &c. Sed Diabolus non habet virtutem influendi malitiam peccati: quod ex voluntate peccantis procedit. Ergo Diabolus non potest dici caput malorum.

Præterea: Per quodlibet peccatum fit homo malus. Sed non omnia peccata sunt à diabolo. Quod quidem manifestum est de peccatis demonum, qui non ex persuasionem aliterius peccaverunt. Similiter etiam nec omne peccatum hominis ex diabolo procedit: dicitur enim in lib. de Ecclesiasticis dogmatibus. Non omnes cogitationes nostra mala, ca. 82. to. 3. semper diaboli instinctu excitantur: sed aliquoties ex motu operis. Augustinus. Tu arbitrij nostri emergunt: ergo diabolus non est caput omnium malorum.

Asum est de peccatis demonum, qui non ex persuasionem aliterius peccaverunt. Similiter etiam nec omne peccatum hominis ex diabolo procedit: dicitur enim in lib. de Ecclesiasticis dogmatibus. Non omnes cogitationes nostra mala, ca. 82. to. 3. semper diaboli instinctu excitantur: sed aliquoties ex motu operis. Augustinus. Tu arbitrij nostri emergunt: ergo diabolus non est caput omnium malorum.

Præterea: Vnum caput vni corpori praeficitur. Sed tota multitudo malorum non videtur habere aliquid, in quo vniantur: quia malum malo contingit esse contrarium: contingit etiam ex diversis defectibus, ut Dionysius dicit 4. cap. de Divin. nomin. Non ergo diabolus potest dici caput omnium malorum.

Sed contra est, quod super illud Job. 18. *Memoria illius pereat de terra*: dicit glossa. De vnoquoque iniquo dicitur, ut ad caput, id est diabolum reuertatur.

Respondetur dicendum, quod sicut supra dictum est, caput non solum interius influat membris, sed etiam exterius gubernat, eorum actus dirigendo ad aliquem finem. Sic ergo potest dici aliquis caput alicuius multitudinis, vel secundum vtrumque, scilicet secundum interiorem influxum, & exterioriorem gubernationem: & sic est Christus caput Ecclesiae, ut dictum est. Vel secundum exterioriorem gubernationem: & sic quilibet princeps, vel praelatus est caput multitudinis sui subiectae. Et per hunc modum dicitur diabolus caput omnium malorum: nam, ut dicitur Job. 41. ipse est Rex super vniuersos filios superbiae. Pertinet autem ad gubernatorem, ut eos quos gubernat, ad suum finem adducat: finis autem diaboli est auersio rationalis creature à Deo: unde, & à primo ipso hominem ab obedientia diuini precepti remouere tentauit. Ipsa autem auersio à Deo, habet rationem iniuriae, inquantum appetitur sub specie libertatis, secundum illud Hierem. 2. *A seculo confregisti iugum, rupisti vincula*, & dixisti, non seruiam. Inquantum igitur ad hunc finem à iugum adducuntur peccando, sub diaboli regimine, & gubernatione cadunt: & ex hoc dicitur eorum caput.

Ad primum ergo dicendum, quod licet diabolus interius non influat rationali menti: tamen suggerendo inducit ad malum.

Ad secundum dicendum, quod gubernator non semper suggerit singulis, ut sua voluntati obediant, sed preponit omnibus signum suae voluntatis: ad cuius sequelam aliqui exierunt in malum, alij propria sponte. Sicut patet in duce exercitus, cuius vexillum sequuntur milites etiam nullo persuadente. Sic igitur primum peccatum diaboli (quia ab initio peccat, ut dicitur 1. Ioan. 3.) propositum est omnibus ad sequendum: quod quidam imitantur per suggestionem ipsius, qui dam propria sponte absque vlla suggestionem. Et secundum hoc omnium malorum caput est diabolus, inquantum ipsum imitantur: secundum illud Sap. 2. *Inuidia diaboli mors introiit in orbem terrarum*: imitantur autem illum, qui sunt ex parte illius.

Ad tertium dicendum, quod omnia peccata conueniunt in auersione à Deo, licet ab inuicem differant, secundum conuersionem ad diuersa commutabilia bona.

Sensus quaestio.

EDIABOLI nomine intelligitur princeps demoniorum: ut ex dicendis patebit.

Forma Textus.

PRAEMISSA distinctione respondetur quaestio vnica conclusione.

Distinctio est: Aliquis potest dici caput alicuius multitudinis dupliciter: Vno modo secundum interiorem & exteriorem gubernationem simul: Alio modo secundum solam exteriori gubernationem. Probat primum haec distinctio: Quia caput non solum interius influat membris, sed etiam exterius gubernat eorum actus dirigendo ad aliquem finem. Deinde declaratur exemplo Christi: qui primo modo est caput Ecclesiae, & exemplo cuiuslibet